

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. XV. - Singula participia omnia tempora adsignificare

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

quæ distinguant ea duo tempora, quæ absque illis promiscue poterant apponi: ut illud; *Magnæ curæ fore, atque esse jam*: in reliquum infiniti verbi tempora confusa sunt, & à verbo personali temporis significationem mutuantur; ut, *cupio legere, seu legisse, præsentis est; cupiurus legere, seu legisse, præteriti; cupiam legere, seu legisse, futuri. In Passiva vero, Amari, legi, audiri, sine discrimine omnibus deserviunt; ut, voluit diligi; vult diligi; cupiet diligi. De Amatum iri, vel ire, postea dicemus.*

Amari, emittian temporum significationem habet.

Lib. 3.
cap. 11.

CAP. XV.

Singula participia omnia tempora adsignificare.

Participia sunt nomina verbalia.

* **P**articipia non dicuntur, quod partem capiant à verbo, partem à nomine; sed quod à verbo partem capiant, quum

nem temporum, cui semper attendant scriptores, quum opus est tempora distingui. Ut taceam nisi Infinitam etiam haberet sua tempora, non tam constantem fore in omnibus verbis triplicem ejus formam, cujus nulla potest esse ratio & usus, quam necessitas triplicis temporis, præsentis, præteriti & Futuri, per eas denotandi. Adde quod clarissima trique est temporum distinctio in Infinitis in Græca lingua, cui Latina suam originem debet, ut & quod Latini in maxime emphatica temporis designatione, eodem modo urebantur Infinito ac finito, veluti quum dicebant *vixit, fuit*, pro mortuus est. Plaut. Bacchid I. 1. 43. *Vixisse nimio satius est jam, quam vivere.*

* *Participia non dicuntur, quod &c.* Participium dicitur à *Particeps*, ut *Principium* à *Princeps*, & est revera nomen Adjectivum, quod genera, casus, & gradus, seu omnia, quæ Nominibus accidunt, habet; Verbo autem est particeps alicujus rei, seu partem capit à Verbo. At quam partem? Nullam profecto aliam, quam adsignificationem tem-

po-

poris, quam male illis videtur negare Sanctius, dum omnium esse ait, h. e. proprie nullius Ipse, quia *partem à verbo capere dicit*, & pro ratione addit, quod *sunt omnia Adjectiva Nomina & Verbalia*; videtur velle, partem istam consistere in significatione actionis passionive, & secundum hanc constructione. At vero utrumque æquali modo etiam aliis accidit, immo omnibus pene Nominibus Verbalibus, Substantivis & Adjectivis. Etenim *vitabundus* & similia actionem significant, & construuntur plane ut activa Participia; *Amabilis* &c. passionem notant. Sic in Substantivis *Lector*, & *Lectio*, & *Lectus* activa sunt; & reperiuntur, posteriora certe, etiam cum Accusativis juncta. Ergo & hæc omnia deberent esse Participia, quod utique non sunt. Ceterum ut dicam, quod sentio, omnes hi Accusativi, qui utique à Nominibus regi nequeunt, ut recte in plerisque observavit Sanctius & Scioppius, proinde neque ab hisce veris Nominibus, seu Participiis, seu Verbalibus aliis regi queunt, sed reguntur omnino à præpositione per Ellipsin supressa, eaque, quæ Græcis in hoc sensu, & in hac constructione est frequentissima, & olim etiam, certe tunc magis, quam deinceps, fuit Latinis; ut patet ex innumeris locutionibus olim frequentatis, (Vide infra lib. IV. de Hellen. & Ellipsi Præp. *velut*.) ex quibus residuas habemus tum eam, quæ duos Accusativos jungit uni verbo, quorum alter hoc modo omnino est interpretandus, ut docuit Sanctius II. 6. tum eam, quæ Accusativum addit Passivis, immo omnibus etiam illis Verbis, quæ *Deponentia* appellantur, & quæ vere Passiva sunt, licet nobis nunc propria eorum & passiva significatio non ita plane semper perspicatur; denique & eam, quæ Accusativos junxit variis Nominibus, veluti, *Gnatus hanc rem, cetera indolens* &c. Sed frequentissimam & pene solennem fuisse olim etiam Latinis hanc constructionem, patere vel maxime arbitror ex eo, quod de hisce tum Participiis tum omnibus Verbalibus Nominibus monui, non alia ratione istis quoque jungi Accusativum. Hoc utpote paradoxum, tanto accuratius erit demonstrandum. Et primum quidem memoria repetendum, Accusativum non regi proxime à Nominibus: tum ista omnia, etiam quæ *Participia, Gerunda, ac Substantiva* dicuntur, vera esse Nomina, ut quæ omnia Nominibus accidentia habent, nihil à Verbis, nisi Participia quidem id, quod Sanctius iis hoc capite negat, h. e. adsignificationem Temporis. Debuerunt ergo etiam ut Nomina construi, & revera construuntur. Nam dicis æque, *Amans uxorem, & Amans uxorem*, & utriusque locutio-

nis eadem est ratio, ut eadem est in *Gnarus hujus rei*, & *Gnarus hanc rem*. Nam *Amans uxoris*, *gnarus res*, *studiosus patria*, &c. quum dicis, in omnibus hęc intelligendum est in negotio, in causa uxoris &c. Jam quæ hujus locutionis est ratio, eadem est & alterius, *amans uxorem*, *Gnarus hanc rem*, *alias res impense improbus*: hæc enim requirunt supplementum quod ad, *uxorem*, vel pleniùs, *in causa*, *in negotio*, quod ad *uxorem*, *hanc rem*, *alias res attinet*. Sed dicēs, longe tamen frequentius hęc Participiis, ut & Gerundis ac Supinis jungi Accusativum, quam aliis Nominibus. At ego facile crediderim, Veteres ipsos non perpexisse plerisque hujus Constructionis rationem, utpote Grammatica arte sero constituta: & proinde, quia antiquissimis temporibus, quando lingua Latina propius accessit ad Græcam, frequentissimus fuit ejus Constructionis usus, eam in hęc participiis præcipue esse retentam à posterioribus, quia revera forsitan existimaverint regi hunc Accusativum proxime ab ipsis Participiis, utpote actionem significantibus, non vero à præpositione suppressã. Id quod non esset magnopere mirandum, quum & nos in vernaculis linguis hodie magis usum quam rationem cognoscamus & sequamur: & Veteres illi, immo ipse Cicero à Scioppio & aliis sæpe ac merito rationis Grammaticæ ignari arguantur. Atque hinc etiam est, quod usus quodammodo distinxit Participii Præsentis significationem ratione Constructionis, seu, prout vel Genitivo vel Accusativo jungitur. Nam *patiens in dia*, quum dicunt Veteres, videntur significare voluisse eam, qui æquo animo patitur, & facile potest pari, at *patiens mediam*, qui uno actu patitur. Est & hoc ex usu, quod aliquando hæc Participia, æque ut alia Adjectiva, construuntur prorsus tanquam Substantiva. Nam sicuti dicitur *Amicus meus*, & *Amicus illius*, sic & dicere possum *dissidens meus*, & *dissidens illius*. Neos Dio. c. 8. *Quod inimici sensus suos etus dissidenti aperti forent*. Sed confirmatur ex his, vera illa esse Nomina; porro autem facilior multo est transitio, quod ad Constructionem, nominis Adjectivi in Substantivum, quod in postremo exemplo fieri videtur, sed cum Ellipsi *78 Homo* (V. Mariang. Auctar. Ep. 3.) quana veri Nominis in Verbum, quorum constructio plane est diversa. Præterea dominatur etiam hic Calus, qui & fecit, ut Accusativus iste, qui à Grammaticis perperam peculiari vocabulo appellatur *Supinum*, retinuerit constantissime eandem Accusativi alterius constructionem, de qua hic agimus, & quam reliqui Calus ejusdem Nominis, quorum tamen per se eadem est natura, non

retinuerunt. Dices denno, actionem tamen æque significari Participiis ac ipsis Verbis, & proinde respectu significationis *Amans* æque ac *Amo* requirere Accusativum, in quo significatio actionis terminetur. Sed sic etiam Nomina Substantiva à verbis descendencia, quæ pleraque actionem æque notant, requirerent eundem semper Accusativum, veluti *Lectio*, *Lector*, *obsidium* &c. At vero in quibus horum prisca illa locutio fuit, in desuetudinem abiit, atque ita posteriores, dum pro Accusativo maluerunt Genitivum usurpare, indicasse videntur, neglectum istum casum non esse Nominum inter se constructioni proprium, ne quidem, si maxime actionem & ipsa significent. Aequalis enim est significatio actionis in *Lectio*, *Lector*, & *Legens*. Et tamen sicuti priora non requirunt omnino Accusativum, nec amplius recipiunt, sic & posterius eo carere sane potest, & revera etiam caret, licet in omnibus tamen intelligatur per se id, in quo terminatur actio, h. e. id quod legitur: & aliquando etiam exprimitur, sed modo in Genitivo, modo per Ellipsin longioris circumlocutionis. Sed tamen existimant Viri Docti, Sanctius; Scioppius, Vossius, non modo Participia, sed etiam ipsa verbalia nomina omnia recipere & regere per se & proxime casum sui verbi, seu Accusativum, (nam de Dativo non opus, ut dicamus, quum ille æque Nominibus quibuscunque ac Verbis jungi queat) veluti quum dicitur *utabundus castra; quid tibi hanc rem curatio est; eo spectacione ludos*. Ego vero in his quæ sit Constructionis ratio, purem clarissime patere ex iis, quæ dicuntur *Gerundia*, sed quæ revera sunt nomina, diversorum casuum, neutrius generis, Participii passivi. Ea per omnes casus æque eandem recipere constructionem docent singularim quam plurimis exemplis Sanctius infra III. 8. & Voss. Anal. III. 10. & proinde non esse peculiaris vocabula, sive *Gerunda*, sive *Gerundia*, sed veros casus Participii passivi in omni constructione recte censuit Scioppius Parad. Liter. Ep. 1. Et idem sensisse debuissent, nec pro diversitate constructionis eosdem casus pro diversis habuisse vocabulis tum Sanctius d. l. tum Vossius III. 9. licet ex antiquitate magis peculiaris, sed olim frequentioris & communis cum aliis constructionem sibi retinuerint, & quasi ulceperint. At vero si ita, nihil prorsus actionis significare possunt isti casus, quum revera sint passivæ formæ, & significationem passivam habeant; & proinde porro regere per se neutiquam possunt accusativum, qui tamen illis æque jungitur ac omnibus Participiis, & Verbalibus Nominibus, quæ actionem denotant: probabili sane indicio, eum ergo non pendere à significatione,

quæ in utrisque illis Participiis contraria est, sed ab Eliphi, quæ similis utrobique esse potest, & est. Sandius infra d. I. existimat tantummodo esse Gerunda in *Di* & *Do*, si expressum habeant accusativum, ceteroquin & hæc & omnes voces in *Dus*, *di*, *do*, *dum* exeuntes passionem significare asseverat. Inepte profus, nulla quippe diversitatis illius ratione. Longius tamen excedit Vossius, qui Gerunda, nomina esse Verbalia statuit, descendencia proxime ab ipso verbo, æque ac Participia; neutiquam vero esse Participia, neque à Participio activo vel passivo formata, idque tribus maxime argumentis, sed quæ mihi parum valida videntur. Primum est, quod Græci dicunt, non Participio, sed peculiari vocabulo *λεξιόν*, cui respondet Latinerum *gerundium*. Dicendum At vero aliter apud Græcos, aliter apud Latinos se res habere potest; Interim apud hos aliter se res habere nequit, quam *τὸ Dicendum* esse Neutrum *τὸ dicendum*, quomocumque illud à Græcis enunciatur. Secundum, quod Participia in ablativo producuntur, Gerundia vero in O. terminata eam syllabam habeant communem aque ac Verba. At vero eadem ratione probet, quædam Adverbia in O. exeuntia, quorum, pene omnia, quia sunt revera ablativi casus Nominum; ultimam habent productam, non esse ejusdem naturæ & originis, cujus cetera, quia ultimam habent item communem, vel etiam correptam, veluti *sero*, *postremo*, *profecto*, *cito*, & ipsum *quomodo*, quod utique est manifestæ convenientiæ Adjectivi & Substantivi in ablativo. Præterea Gerunda in *do* non tam à Virgilio, aut optimis Poetis corripuntur, quam ab aliis, quum jam *Gerundiorum* appellatio in Grammaticam esset inducta, & peculiariter haberentur vocabula, vel etiam *Modi* verborum. Tertium est, & quidem validum sane, ut arbitratur, quod Participia sint unius significativis vel *activa* vel *passiva*, gerundia vero utramque gerant. Ego vero, ut tacéam, etiam participia præteriti passivi habere aliquando significationem utramque, nego & pernego; Gerundia ista aliam habere quam passivam, quamque habent eorum masculina & feminina, unde illa descendere postular ipsa ratio; nam unde ceteroquin esse possent neutrius formæ vocabula, per omnes casus declinata? Inde vero si sunt, necessario eandem, quam ista, passionis habere significationem debent. Neque vero credendam est, mutari naturam vocabuli, etsi addatur ei accusativus, ne qui etiam aliis passivis jungitur sæpissime. Quapropter idem est natura sua vocabulum, sive dicam, tempus est *Legendi*, sive *legendi libri*, sive *legendi librorum*, sive *legendi librum*. Et miror, Vossium ita d. I. disputasse, quum in lib. de Constructio-

ne cap. 53. Gerunda fateatur esse nomina adjectiva, in quibus Substantivum aliquod intelligatur, & quod ad rationem constructionis, accedat Scioppio, qui Parad. Ep. 2. censet semper intelligi in iis ipsum Infinitum Verbi, atque adeo accusativum non regi à Gerundis, ut dicantur, sed ab illo Infinito. Quapropter quum dicitur, *urbs desiderio discendi literas*, *to literas* regitur ex ejus & Vossii sententia, ab intellectu infinito *discere*, quod simul exhibet vicem Substantivi, respectu *to discendi*. Ego vero putem in his intelligi idem Substantivum, quod in aliis adjectivis neutrius generis, h. e. *negotium* (Vide in Ellipti) & Accusativum regi hic eodem modo, quo regitur, quando aliis passivis reperitur adjunctus, h. e. per præpositionem suppressam, *κατά, secundum*, quod ad. Veluti quum dicit Sall. Hist. III. *Inulti terga cadebantur*. Plaut. Trin. II. 4. 26. *Quas sponsivines pronuper tu exactus es*. In his enim & similibus, qualia multa collegit, ipse Vossius de Construct. cap. 41. accusativos neutiquam regi à Verbo, sed à suppressa præpositione, quæ Græco *κατά* respondeat, agnoscit. Similiter ergo se res habet in Gerundis. Sed alia adhuc afferam, quæ gemina germana illis sunt, quæque item parum intellecta viris Eruditis. Plaut. in prol. Amphitru. ver. 33. *Iustam rem & facilem esse oratum à vobis volo*. Et Pompejus apud Cicet. ad Attic. VIII. 18. *Cohortes ad me missum facias*. Ubi *oratum*, & *missum*, non sunt omnis generis, nec ponuntur pro feminino, ut quidem in Plauto volunt Interpretes & Vossius Anal. III. 16. & voluere nonnulli Editores ac librarii. Sed dicuntur eodem modo, quo Vetus illud, *Hanc pugnam pugnatum est à mane usque ad vespem*: quod Sciop. Parad. Ep. 2. jam attulit, & exposuit *pugnare hanc pugnam pugnatum est*. Ego malim, *negotium quod ad hanc pugnam attinet* h. e. *negotium hujusce pugnae, pugnatum est*. Et sic in superioribus illis idem est, ac si legeretur, *volo à vobis oratum esse negotium iustæ & facilis rei, facias ad me missum negotium cohortium?* Frequentissimam esse hanc, licet longiorem Elliptin, patet ex frequenti usu vocularum *quod ad*, quarum non alia esse potest ratio in constructione. Considera sis Plaut. Anul. IV. ro. 40. *Ego te de alia re referisse censui, quod ad me attinet*. Illud quod quo referri potest, nisi ad suppressum *negotium?* Sic pene Cic. Famil. XVI. 4. *Summa negotii ista in re, quod ad valetudinem tuam opus sit*. Possent simpliciter etiam dixisse, *quod ad me, quod ad valetudinem tuam*. Immo vero, ubicunque *to* Quod initium est orationis, semper intelligitur, in *negotio*, vel *de negotio*.

ad seū secundum quod negotium. Cicero Famil. VI. 18. De negotio tuo, quod sponsor es pro Pompejo, non desinam cum Tullio communicare. Jam vero negotium ad me, vel ad illam rem pro meam, & illius rei, merus est Græcismus. Passivus illic τὸ κατ' ἑσέσιν scilicet παθητικός, h. e. quod ad me, in negotio, quod ad me attinet. Sic Theophr. Instit. de Divis. rerum & alibi rei singulorum, vocat τὰ κατ' ἑκαστον παθητικά. Ael. Var. Hist. II. 42. ἡ κατὰ πλάτωνά ἀρετή, Virtus Platonis. III. 36. ὁ κατ' Ἀριστοτέλη κίνδυνος, periculum Aristotelis. I. 34. τοῖς λοιποῖς τοῖς κατὰ γένος, reliquis gentibus. Sic igitur videmus, quæ sit in hisce passivis, quando accusativus sibi habent junctos, ratio constructionis, quæ eadem esse debet in Gerundis, ut quæ item passiva sunt. Veluti in illo Virgiliano: pacem Trojano ibi Rogo petendum, quod Sanctius III. 8. male mutat in petendam, eodem modo, quo apud Plautum nonnulli oratum in oratam deformaverant. Explicandum potius erat, ut illud Lucretii: Multa novæ rebus præsertim quum sit agendum; in quo ille ipse optime deesse posse censet κατὰ, quod proinde & in illo Virgilii, & in omnibus Gerundis deest. Gerunda autem quæ dicuntur, etiam si Accusativum penes se habent, vera esse passiva, ut sæpe dixi, patet ex eo, quod casum agentis habent eundem, quem cetera passiva, h. e. Dativum vel Ablativum. Cic. de Senect. c. 1. Tanquam viam longam confeceris, quam nobis quique ingrediendum sit. Caesar. B. Gall. I. 32. Sequans vero omnes cruciatus esset perferendum. Plaut. Trin. IV. 2. 27. Opus adventi mihi hac velle agendum est vigilis. Mihi, Sequans, nobis indicio sunt manifesto, æque has esse passivas locutiones, ac verbo finito si dicerem, mihi aguntur vigilis, sequans perferuntur cruciatus, quorum cruciatuum negotium nunc illis esse perferendum dicitur elliptica ista locutione. Quapropter quum hisce pro natura & origine sua passionem vere significantibus vocabulis adeo tamen frequenter additus sit Accusativus, ut putarint plerique omnes, actionem aliquam iis significari, & ex activorum Verborum constructione Accusativum istum proxime ab iis regi, qui tamen regitur usitatissima Ellipti à suppressa præpositione, non absurdum igitur est habendum, licet forte paradoxum, quod censui eodem modo se rem habere in Nominibus Verbalibus, etiam ipsis Participiis, quæ item Accusativum per se & proxime regere nequeant, quia vera sunt nomina, nec naturam Nominum exuere queant in Constructione, sicuti exuerent, si per se regerent Accusativum. Præterea patet inde, in istiusmodi constructionis ratione indaganda non esse

quam sint omnino adjectiva nomina, & verbalia.

* *Amans* omnium temporum esse potest, *Amans omnium temporum.*

F 5

esse habendam rationem significationis activæ, quæ sit in istis Nominibus, quum æque illa Constructio reperitur in passivæ significationis vocabulis, immo vero, quod omnino hic observandum, constructio non pendeat à significatione vocabulorum, sed à natura eorum Grammatica, ad quam significatio nihil pertinet; licet ipsi Scriptores, quum jam maximam partem in desuetudinem abiisset Elliptica illa constructio Accusativi cum Nominibus, eam retinuerint potissimum, quando inerat Nominibus significatio quedam actionis, quod forte, naturam ejus Constructionis ignorantes ipsi, existimaverint quidam certe, significationis istic rationem esse habitam & habendam. Plane sicuti, ut ex seq. cap. patet, nonnulla Adverbia, quæ significatione conveniebant cum quibusdam præpositionibus, ita frequenter Accusativo, tanquam si essent & ipsa veræ præpositiones, & cum casum regerent, juncta reperiuntur, ut pene patem ipsorum Veterum nonnullos intercedentem Ellipsin non perspexisse. Nos vero hic quaerimus, non quid existimatum, aut factum sit à quibusdam, sed quid existimari aut fieri debuerit pro natura artis Grammaticæ.

* *Amans omnium Temporum &c.*] At revera Participia singula proprium habere Tempus, quod adsignificent, ubi temporis distinctio requiritur, docet clarissime Vossius in Addendis ad Anal. IV. 10. Accedit & Varro, qui Lib. IX. de L. L. quatuor constituit genera vocabulorum, inque iis tertium genus, quod casus & tempora habet, ut docens, faciens; Tum appellatio Participiorum, quæ ita dicta, quod vera sint nomina, sed verbi quasi partem aliquam capiant, quæ non alia esse potest, quam adsignificatio temporis. Adde quæ capite Verbis Infinitis quoque Temporum distinctionem asserens contra Sanctiann, monui. Horum autem Participiorum magis promiscuus aliquando est usus, tum quia nomina sunt, & sæpe adhibentur sine ullo temporis respectu aut designatione, quum ejus distinctio nulla requiritur: tum etiam, quia non ita sunt in usu propria singulorum Temporum Participia in utraque activa & passiva declinatione: & proinde quæ sunt, aliquando alterius, quod deficere coepit, vicem explere debent, quam vistar-

mon

teste Justino Martyre in admonitione ad Gentes. *Quandoquidem*, inquit, *hæc syllaba* *or*, id est, *ens*, vel *existens*, non unum duntaxat, sed tria immutata tempora, præteritum, præsens, atque futurum: sic enim Plato *or*, ad futurum retulit tempus, &c. Cicero, 10. epist. *Et abfui proficiscens in Græcium*. Cæsar. 1. Civil. *Quos ab urbe discedens Pompejus erat adhortatus*, id est, quum discederet. Terent. *sed postquam amans accessit, pretium pollicens*, id est, accessit, & pollicitus fuit. Idem; *Ultero ad eam venies indicans te amare*, id est, venies, & indicabis. Cicero Cœlio; *De provincia decedens quaestorem Cælium præposui provincie*, id est, quum decedere vellem. Plautus; *Amphitruo cum uxore modo ex hostibus adveniens voluptatem capit*, id est, postquam advenit: nam in itinere voluptatem cum uxore non capiebat. „ [Idem Pœn. *Patruo advenienti cœna* „ *curetur volo*, id est, ei qui jam advenit.] Terent. *Offendi adveniens qui cum volebam collocatam filiam*, id est postquam adveni, non in itinere. Plaut. Most. *Pater hic me offendet miserum adveniens, ebrium*, id est quum advenitit: Ibi-

men ego, ut vere dicam, trium Temporum Participia olim certe in activa Forma vere fuisse putem, *Amans*, *Amatus*, *Amatus*. Sed & animadvertendum est, uno in commate sæpe diversa notari tempora, atque adeo Præsens vere Participium posse accedere omnibus omnino Periodis, in quibus etiam de præterita & futura re agitur, quia in præterita illa re, quum gesta est, præsens fuit id, quod Participio enunciat, & in futura item præsens erit, ita ut plerumque etiam per Præsens vel Imperfectum Indicativi aut Subjunctivi possit efferri. Recurrendum denique ad illud etiam, quod jam supra dixi, præsens haberi pro extremo Præteriti Temporis puncto, & primo. Futuri: Veluti, *ea res deficientes à Romanis exhibuit Sicanos*, h. e. qui jam incipiebant, saltem in eundis consiliis deficere, & in eo jam erant, ut ipsa deficerent.

Ibidem; *Satin, habes, si advenientem patrem faciam tuum, non modo ne introeat, verum ut fugiat.*

„ [Et Men. A. 2. Sce. 3. *Herus emit me dicto audientem, non imperantem sibi, id est, qui futurus esset dicto audiens.*] Horat. *Veniens in ævum, id est, in futurum.* Plin. *Inde eductum è custodia bibere jussit, illico spirantem, id est, qui statim spiravit.* Idem; *Tum apri inter se dimicant indurantes attritu arborum costas, id est, postquam induravère: nam dimicantes non indurant.* Plaut. Bacchid. *Credo hercle adveniens nomen commutabit mihi, id est, quum advenerit.* Cicero Balbo; *Non dubito quin te legente has literas confecta jam res futura sit.* Virgil. *Turnum fugientem hæc terra videbit?* „ [id est, cum fugiat.] Livius; *Annibal exercitum in tectis Capue habuit adversus omnia humana mala sæpe ac diu durantem, bonis inexpertum, atque insuetum, id est, durare solitum.* Idem; *Ea res deficientes à Romanis cohibuit Siculos, id est, qui defecturi erant.* Virgil. *Romanos volventibus annis, Hinc fore ductores pollicitus, pro, annis venturis.]*

Est ubi hoc participium conatum quandam significat: Æneid. 6. *Agnovit pavitantem, & dira tegetem supplicia: id est, qui conabatur tegere, nec tegere poterat, truncis manibus.* Idem 9. *Nec nos via fallit euntes, id est, si ire conemur, aut quum ibimus.* Æneid. 2. *Et terruit Ausiter euntes, id est, ire conantes.* „ [Cicero; *Nec hoc scribunt vituperantes, sed potius ad laudem, id est, animo, consilio aut conatu vituperandi non scribunt, sed potius laudandi.* Idem 3. de Finib. *Quod si facerem te erudire, jure reprehenderer, id est, erudire volens.]*

* *Amaturus, si omnia tempora non adsignifi-*

Amaturus si omnia &c.] Ineptissima hæc est ratio. Nam

Amatu-
rus,
omnium
tempo-
rum.

ficaret, omnibus temporibus non adjungere-
tur: quare à verbo personali omnia participia
deducunt suam significationem; ut, *profecturo*
tibi dedi litteras, profecturo tibi dabo litteras. Item;
venturo Cesare Roma trepidat; venturo Cesare trepidavit;
Venturo cesari trepi dabit. Et sic per omnia tempora.
Itaque hoc participium junctum præsentis, aut
futuro, ferè servat futuri significationem; ut,
facturus sum, facturus ero: cum aliis temporibus va-
riat, Curtius lib. 4. *Mazeus, quasi transemitibus flumen*
supervenisset, haud dubie oppressurus fuit incompósitos in
ripa. Cicero pro Milon. *Vos visuros fuisse.* Idem
4. epistol. *Eian magis communem censemus in victo-*
ria futurum fuisse, quam incertis in rebus fuisse. Idem
I. de divin. *An tu censes ullam animum tam deliram*
futuram fuisse, ut somniis crederet. Idem in Anton.
aliam sententiam se dicturum fuisse. Seneca epistol.
19. *Ingeniosus ille vir fuit, magnum eloquentie Roma-*
ne daturus exemplum, nisi enervasset felicitas: id est,
qui dedisset, Plinius lib. 3. epistol. *Librum, quo*
nuper optimo Principi gratias egi, misi exigenti tibi,
miserurus etiam si non exegisses, id est quem misissem.
Cicero, 4. Philip. *Non sine exitio nostro futurum*
Antonii reditum fuisse. Idem 5. de Finibus;
Ne manum quidem versuras fuisse. Nugatur igitur
Valla, quum dicit, duo futura jungi non pos-
se

Lib. 1.
cap. 26.

Nam & sic adhibere queam triplici modo verba etiam
personalia, ut *lohibuit proficiscentem filium, & profectam jam*
filium, & profecturam filium. Manifesta utique in his
diversitas quadam temporis, neque illa inest in Verbo
personali, sed Participio. An ergo recte concludam,
unum illud personale Verbum non unum proprie tempus,
sed omnia adsignificare, quia omnibus Temporibus Par-
ticipio declaratis adjungitur? scilicet, ut jam sæpe dixi,
eodem commate sæpe duplex tempus significatur, alterum
verbo finito, alterum infinito, vel participio. Immo ve-
ro aliquando etiam triplex, veluti, *se dicturum fuisse an.*
Vide & Voss, in Add. d. 1,

e. Martial. *Mergite me fluctus, quum rediturus ero.* Lib. 1.
Cicer. in Rhetor. *Demonstraturi erimus.* I. cap. 26.
de Oratore; *Erit acturus.* Ovid. *Tu procul
absenti cura futurus eris.* Idem Metam. *Si quis
forte Deum doliturus eris.* Prop. *Et si quid dolitu-
rus eris, sim testibus illis.*

* *Amatus non solius præteriti est, sed omnium:*
at

* *Amatus non solius præteriti &c.*] Immo vero quando tem-
pus aliquod adsignificat, est præteriti, & manet, etiam
si jungatur *quum sum*, vel *eram*, vel *fui*, vel *ero*: cui postremo
recte & proprio sensu jungi potest. Etenim si mandanti, quod
Priscianum adtulisse diximus, *ἀνερχθήτω ἡ πόλις*, respon-
deat quis, *ἀπὸρτα ἐρὶτ πόρτα, quum redieris*, non significat
is, fore, ut aperiatur porta eo ipso demum tempore, quo
redierit, sed in & ante id tempus fore jam apertam.
Ceterum hæc forma æque fuit olim activi ac passivi, li-
cet in singulis verbis jam non sit utrobique in usu. In
quibusdam nunc est solummodo activæ, seu neutrius signi-
ficationis, in quibusdam passivæ, in quibusdam utriusque.
Certe in *Dependentibus*, quæ dicuntur, hanc formam esse
significationis activæ nemo ignorat, sed & in plerisque
esse etiam passivæ singillatim ostendit Vossius Anal IV.
11. Porro pleraque Neutra hanc formam recipiunt, &
quidem ejusdem significationis cujus ipsa sunt. Plaut.
Pseud. prol. *Malos fugiastis, Quirites, successi Bonis*; h.
c. non, ut vult Taubmannus, per bona, quæ bene suc-
cesserint Quiritibus, sed Bonos successisse deinceps Malis
hominibus, qui fugati erant. Sic *juratus, rebellatus* &c.
cujusmodi quamplurima collegit pro solita sibi industria
Vossius Anal IV. 13. Quin & quedam Neutorum, aliam
Præteriti etiam Finiti formam nullam habent, ut *audes*,
gaudeo, mereo &c. Denique ipsa illa extra controversiam
Activa verba hanc formam Participii in eadem signifi-
catione iidem admiserunt. Veluti *punitus*. Cicer. de Inv.
II. 27. *Communicatus* Liv. IV. 24. *Mulctatus* Suet. Aug.
21. *Conceptus* alius Festo in V. Egeria. *Diphrosus* Sall.
Jug. 104. ubi vide Rivium. Porro sunt & alia unius for-
mæ, duplicem tamen, tum activam, tum passivam, ha-
bentia significationem, veluti *Adjectiva* in *BILIS* exem-
tia. De quorum passiva significatione nullam est dubiam.
De activâ hæc exempli loco habe. *Inmemorabilis*, que
nihil memorat, Plaut. Cist. II. 2. 2. *Orator imperabilis*
V. 2.

Amatus.
omnium
tempo-
rum.

Lib. 11.
Fam.
Lib. 13.

at verò quia omnia verba in or , carent præteritis , Grammatici inculcarunt pueris hoc participium pro præterito perfecto ; unde creditum est esse præteritum passivum ; sed revera , *sum amatus* , præsentis est ; *eram amatus* , imperfecti ; *fui amatus* , præteriti ; *ero amatus* , futuri : nam si semper præteriti esset , Latine non diceretur , *amatus ero* . At Cicero dixit : *Ego si cum Antonio loquutus fuero* . Idem ; *quos spero*

V. 2. 40. *Vincibilis causa*. Ter. Phorm. I. 4. 49. *Placabilis est*, *nosmet id invidere* Ibid. V. 7. 68. *Venerabilis in Deos*, Valer. Max. I. 1. 15. *Penetrabile telum*, & similia passim apud Poetas. Eodem ergo modo & in hac Participii forma se rem habere putem, atque adeo eam, quia verum est Nomen, promiscue usurpasse Veteres, modo in actione modo in passione notanda. Quin immo existimem primitus fuisse vel maxime activam, tum quia descendere videtur à præterito activo, veluti *amatus* ab *amavi*, quasi *amavit*, & sic in ceteris ; tum quia & ipsa manifestam dat originem nulli passivo, sed activo vere participio, *amaturus*, ut & Verbalibus Nominibus, tum rei, tum personæ, actionem solummodo significantibus, ut *Lectum*, *Lectur*. Denique quia conveniens videtur, ut sicut in verbo Finito forma activa habuit tria olim tempora suis terminationibus distincta, *amare*, *amavisse*, *amassere*, sic & in Participiis eadem habeat, *amans*, *amatus*, *amaturus* ; Postremo quia multa sunt hujus generis Participia, quorum verba Passiva nulla sunt, nec dari possunt. Unde Vossius Anal. IV. 13. ea ab Imperpersonalibus passivis Præsentis Temporis deducere conatus est ; licet ipse fateri cogatur, etiam horum nonnulla prorsus non esse in usu. Talia sunt *occasus*, *obsoletus*, *redundatus*, *gavissus*, &c. quorum nulla passiva, nec personalia nec Imperpersonalia invenias, quoniam ipsa significatio respicit passivam formam. Quæ ratio ergo inde, cum quibus insuper utpote præsentibus, nihil commune est Participiis præteritis, deducendi ea, & non potius ab activis Præteritis ? Quod si ita sit, ut esse puto, neutiquam opus, sic novam Participiorum istorum appellationem comminiscamur, sicuti fecit Georg. Henr. Ursinus in Observ. Philol. cap. 12. *deligenter observandum* censens, *inobservatum* adhuc ipsi Vossio ; hæc participia vero, nomine dici debere *Dipendentia* ; *in quibus verè passivam significationem deposuerint*

spere brevi tempore societate victoria tecum copulatos Lib. 2.
fore. Idem; quibus officii Atticum adstrinxeris,
iisdem me tibi obligatum fore. Livius; Paratos fore.
Curtius lib. 4. Hoc quoque acceptum fore Fori
vates respondit. Virgil. Æneid. 3. Desertas que-
rere terras Auguribus agitur divum, id est, deserenda-
das. Idem Æneid. I. de Cycnis; Aut capere,
aut captas jam despectare videntur, id est, capien-
das. Ibidem; * Submersasque obrue puppes, id est,
sub-

* Submersasque obrue &c.] Proxime superiora desertas &c
captas proprie, & ut vere præterita, esse explicanda ex
inspectis locis abunde patet. Idem certum est de hoc ip-
so, licet peculiaris sit locutionis. Nam Submersas obrue
puppes, idem est, ac si diceretur, perfice captam jam sub-
mersionem, & porro obrue prorsus puppes jam captas
subsidere & submergi. Sic Cic. Famil. XIV. 1. Ne pug-
nam perditum perdamus, h. e. ne ulterius perdamus eum,
qui jam sic satis nostra calamitate periit. Male Schottus
in Nodis Cicer. III. 1. hunc locum tanquam male habi-
tum emendare nititur. Sic pro Cluent. c. 26. Præcipitan-
tem igitur impellamus, & perditum prosterneamus. ad He-
renu IV. 51. Noli extinguere extinctos. Petron Genus per-
severantis amplector, ne morientes vellet occidere, & merito
inquam, excandesces, si posses proditum ostendere, h. e. si
posses, postquam eum prodideris, & indicaveris quæren-
tibus, etiam ostendere, ubi jam esset, quoniam qui hic
modo fuerat, inter turbam aufugit. Plaut. Capt. II. 3. 51.
atque hunc inventum inveni, h. e. ejus filium, quem jam
scimus, ubi locorum sit, atque adeo, qui ex parte jam
inventus, porro operam da, ut coram invenias, & inde
patri suo reducas. Nulla itaque in istis locutionibus sig-
nificatio Futuri, quam rectius forsitan statueres in his, in
quibus eo quod dicitur nunquam vel non temere factum,
significatur simul non solere, vel non debere fieri. Velu-
ti quum Gell. II. 6. Illaudatus exponit esse quasi illaudabi-
lis, qui neque mentione aut memoria ulla dignus, neque unquam
nominandus est. Atque ita Sall. orat. 1. ad Cælaem, sa-
cro & inspoliatis sano. Et in Jug. cap. 2. ubi corporis & ani-
mi bona opponit, illa ait omnia orta occidere, & aucta se-
nescere, animum incorruptum, æternum, agere atque habere
cuncta, neque ipsum haberi. Et maxime cap. 91. Genus ho-

mi-

submergendas : „ [& Georg. I. *Quam quibus*
 „ *in patriam ventosa per aequora velis Pontus, & osiri-*
 „ *feri fauces tentantur Abydi. Ubi Servius: Ve-*
 „ *etis, his qui vehuntur, quia Latina locutio non ha-*
 „ *bet praesens participium passivae significationis. Prop.*
 „ *Quandocumque igitur nostros mors claudet ocellos, Ac-*
 „ *cipe quae servas superis acta mei, pro agenda.]*
 Lucanus lib. I. *Cæsisque duces, & funera Regum,*
 id est, cædendos. Terent. *Andria; Urinam*
aut hic surdus, aut hac muta facta sit, id est, fiat,
 „ [Idem; *Cave quicquam admiratus sis, qua causa*
 „ *id fiat, pro, admireris.]* Lucanus 2. *Vestis*
bona spes partibus esto; id est, vincendis. „ [Ca-
 „ tull.

minem mobile, infamam, neque beneficio, neque metu coercitum,
 q. d. haud temere unquam coercitum, & proinde neque
 facile deinceps coercendum. Non intellexere hoc Libra-
 rii & Editores nonnulli, qui idcirco de suo addiderunt
ante, sed quam vocem abesse deprehendi ipse à duobus
 MStis, altero Daventriensi, quem pater meus quondam
 istius urbis Bibliothecæ comparavit, altero Viri Amplif-
 simi, & vere Optimi, quem viveret, Theoph. Hogerlit.
 Idem de præcipuis suis testatur Gruterus, sed qui male
 item reponi voluit *coercendum.* Retinenda Lectio præstan-
 tissimorum codicum, & exponenda, sicut à me factum.
 Nam & Græcis eadem locutio eodem sensu est usitatissi-
 ma. Acl. Var. Hist. XIII. 2. *ἔπτεν ἂν ὁ Μακκερὺς ἢ*
μεμπλῶν τὴν δίκην, h. e. nunquam à quoquam deinceps
 reprehensam. Ant. Liber. fab. 30. *ἄφατ' ἔρω,* nun-
 quam auditus, & idcirco infandus amor. Epict. Enchir.
 cap. 2. *τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ Φύσει ἐλευθέρῃ, κἀκώλυ-*
τα, ἀπαρεμποδιστὰ, τὰ δ' ἐκ' ἐφ' ἡμῖν ἀβδήνη, δὲ λαι-
κώλυτα. Ἀκώλυτα & κώλυτα sunt vel nunquam vel
 sæpe ab aliis inhibita, atque adeo quæ vel non facile vel
 etiam facile inhiberi queant. Innuunt hæc aliquo modo
 futurum, sed tamen proprie & primitus præteritum notant,
 seu eo quod vel factum sæpius, vel nunquam factum, tacite
 quasi significant, etiam deinceps vel faciendum vel non
 faciendum. Sed quia hæc consequentia aliquanto vali-
 dior est in negativis, idcirco & in iis longe frequentior
 est hæc locutio.

„tull. *Brixia Verona mater amata mea*; id est,
 „quæ amaris à Verona.] *Causam vero quare*
 „hoc participium magis videatur perfecti, &
 „præteriti esse temporis, videtur assignare Pri-
 „scianus, inquit: *Itaque præteriti quoque perfecti vim*
 „*habet verbum, Est, quod ostenditur, quando participiis præ-*
 „*teriti junctum officio fungitur præteriti perfecti, per passi-*
 „*vorum declinationem, vel similitum passivis.* Hæc ille.
 „Mihî tamen alia videtur potior ratio; solet
 „enim contingere sæpissime, ut narrando præ-
 „sentibus utamur pro præterito. Terent. An-
 „dria; *ubi te non invenio, ibi ascendo in quendam excel-*
 „*sum locum, circumspicio, nusquam.* Ibidem; *Fumus in-*
 „*teritum procedit, sequimur, ad sepulchrum venimus, in*
 „*ignem posita est, setur.* Idem Phormio; *Persuasit*
 „*hominî, factum est, ventum est, vincimur.* Idem;
 „*Ignotum est, tacitum est, creditum est.* Hæc om-
 „nia præsentis temporis esse ostendunt alia præ-
 „sentia. Sic illud Valerii Max. *Postquam in*
 „*patrum revertitur.* Cicero ad Lucejum; *Qui*
 „*tunc denique sibi avelli spiculum jubet, posteaquam illi*
 „*percussanti dictum est, clypeum esse salvum.* & illud
 „*tritum, Hic situs est Phaëton.* Sed jam omnes
 „abuntur hoc participio de præterito cum
 „verbo *Est*: sed cum aliis verbis nullius esse
 „temporis ostenditur; ut, *jussus feci, jussus facio,*
 „*jussus non faciam.* Cicero ad Treb. *Quom illo tar-*
 „*dior tibi erit visus, perferto.* Ibidem; *Gratissimum*
 „*igitur mihi feceris, si ad eam ultro venies, eique polli-*
 „*citus fueris.* Juvenal. *Converso pollice quemlibet oc-*
 „*cidunt, id est, quum convertunt.* Cæsar. I. Gall.
 „*Nam etsi sine ullo periculo legionis deletæ commissum*
 „*cum equitatu prælium fore videbat, id est, com-*
 „*mittendum, vel quod possit committi.* Pli-
 „nius lib. 2. *Lacus ad margines plenus, neque ex-*
 „*hausus aquis minuitur, nec infusus augetur.* Idem;

Lib. 8.

In nar-
rando

præsentia

tur pro

præteri-

Lib. 4.

Arch.

G

Ani.

Anisum strangulationes vulvæ, si manducetur, sedari. Et mox; *Portulaca* alias manducata refrigerat intestina, potuisset in utraque parte uti participio, vel verbo.

Amandus,
omnium
tempo-
rum.

* *Amandus* non semper esse futuri subindicat Val-

* *Amandus non semper esse futuri*] Magna est de hac forma, & esse potest controversia. Aug. Saturnius & Em. Alvarus negant esse Participium, hoc est, adsignificare ullum tempus. Reliqui affirmant Futuri esse Temporis, nisi quod Sanctius more suo nullius certi Temporis, sed omnium esse tradat. Ego vero nullus dubito. utcumque id paradoxum forsitan alicui videbitur, proprie & primitus fuisse presentis Temporis. Ut ita statuum, facit primo Analogia derivationis. Manifeste enim deducitur à Partic. activo Presenti, *amandus* ab *amans*. Si hæcitas, considera sis participia in IENS exeuntia, veluti *capienti*, *audiens*. Habes hic eodem plane modo *capientium*, *audientium*. Immo ab ipso *sens*, sicuti in obliquis casibus est *causis* &c. sic & *eandus*. Porro plerumque adsignificat simpliciter Presentis Tempus, rarissime ita simpliciter Futurum, sed sæpius id, quod fieri debet. Plaut. *Epid.* III. 3. 52. *Pugnis memorandis meis eraditabam aures hominum*, h. c. dum memorabam. *Persa* I. 1. *Ita sui miser, quarendo argento mutuo*. *Cic. Famil.* II. 10. *Non eram minor et contemnenda provincia, quam ex conservata*. XIII. 10. *Videri mihi in ipsa causa exponenda satis de probitate ejus dixisse*. *Offic.* III. 5. *Si nihil existimat contra naturam fieri hominibus violandis*. *Nep. Pelop.* c. 4. *Hæc liberanda in Thebarum tuis propria est Pelopida*. *Liv.* I. 18. *Sicuti Romulus augurato Urbe condenda regnum adeptus est*. c. 44. *Locus, quem in condendis Urbibus quondam Etrusci consecrabant*. c. 55. *Inter initia condendi hujus operis movisse numerum traditur Deus*. Ex his etiam patet sensus verborum Livii in præfat. *Quæ ante conditam condendamve urbem traduntur*, &c. Manifesta hic est distinctio Temporum, & quidem Præteriti, ac Presentis, ut recte exposuit Nannius *Miscell.* V. 2. & Sanctius in extr. hujus capituli. Nihil proinde opus emendatione, quam idem Sanctius tentat, nec causæ quicquam, ut contra Nannium afferentiamur Ursino, qui *Observ. Philol.* c. 12. tradit, *melius ex propria & communi illa Participiorum in DUS significatione exponi*. Ante condendam urbem antequam condita deditur, ut adeo remotius tempus significet, quam alteram illud. Ante conditam urbem. At vero propriam,

priam & vulgarem maxime horum Participiorum significationem esse Præsens Temporis, ex allatis jam locis, & innumeris aliis. (Vide hic in Sanctio, & in Voss. Anal. IV. 14. & Th. Linac. de Emend. struct. Lat. Serm. lib. 1.) tum ex omni Germanorum, quæ temper præsens Tempus notant, usu satis superque constare nobis debet. Futurum vero, ut dixi, rarissime hac forma simpliciter significatur. Quæ Vossius Anal. IV. 11. duo sola loca, & quidem ex Gellio adfert, non satis clarè id probant. Certe non prius. Nam quod ait Gell. III. 10. *ad homines nascendos vni numeris septenarii pertinere*, pene idem est, ac si diceretur, ad homines in nascendi negotio consideratos. Magis tamen simpliciter futurum alter Gellii locus significat, & eodem sensu læpius tandem posteriores hanc formam adhibere. Sulpic. Sev. *Cum polliceretur, nec hyariam farre, nec vas oleo esse minuendum*, h. e. minutum iri. Et, *si id fecissent, Dei præsidio evadent*. Sed nos usum investigamus temporis, non quo jam corrupta erat & collapsa Lacinia, sed quo constituta est, & floruit. In quo si maxime aliquot loca occurrant cum manifesta futuri significatione in hac forma, non alia id sit ratio, quam qua Præsens in verbo tum Finito, tum Infinito sæpius, ut probavimus supra cap. 13. & 14. ad futurum item denotandum adhibetur. Quapropter utut hæc forma utrumque, & Præsens, quod certe frequentissime facit, & Futurum aliquando etiam significet, tamen quia, quod tertio loco vel imprimis hic observandum arbitror, etiam in ipso verbo Finito & Infinito Præsens proprie Tempus sæpe notat futurum, Futurum vero nunquam præsens, nullam nobis debebat esse dubium, quin & hæc forma revera sit ex duobus controversis temporibus maxime & proprie Præsens Temporis, æque ac *amo*, *amare*, & *amari*, quæ item aliquando futurum notant. Adde quod sicut in Activo tres sunt formæ Infiniti, & totidem Participii, ut ostendimus supra, sic & hæc ratione in Passivo erit conveniens, ut, quia solum est Præsens Infiniti proprium *amari*, Participium quoque habeat saltem suum proprium & verum Præsens. Ceterum quemadmodum in superiori observatione docui, per Præteritum ipsum, seu per id, quod jam factum est, aliquando designari, quid deinceps fieri debeat, vel futurum sit; sic & per hoc ipsum Præsens, quia, quod revera jam sit, creditur etiam debere fieri, seu quia, quod debet omnino fieri, pene pro eo, quasi jam fiat, & coepum sit, habetur, quodque enepit fieri; etiam porro futurum creditur, hinc per illud ipsum, inquam, Præsens sæpe designatur officium & necessitas rei faciendæ.

Valla: Nescio, inquit, an dicendum sit Gerundium esse participium presentis temporis, more Græcorum. Et infra; Unde indicatur Gerundium esse participium presentis. Idem sentit Thomas Linacer. Clarius Donatus in illud Terentii; *Vix sum apud me, ita animus commotus est metu, spe, gaudio, mirando hoc tanto, tam repentino bono: mirando, inquit, id est, quum miror; Et est participium.* Ego autem assero omnium temporum esse posse; ut, *legendis carminibus fuit poeta, legendis carminibus erit poeta.* Virgil. *Volvenda dies en attulit ultra,* id est, quæ volvitur. Lucret. *Plumbea vero glans etiam longo cursu volvenda liquefit.* Terent. *Quod in opere faciendo opere consumis tuæ.* Cicero de Senectute; *His enim ipsis legendis in memoriam redeo mortuorum.* Idem 2. de divinatione; *Neque verò superstitione tollenda religio tollitur.* Idem 4. Epistolarum; *Gratiam nos quoque inire ab eo defendenda pace arbitrabamur.* Juvenal. *Provida Pompejo dederat Campania febres optandas,* id est, quas optare debuerat. „[Lucillius; Lippus edenda acri „*assidue cepariæ cepa;* ubi, *edenda* significat * præteritum; *ceparius* est lippus, *comefa* assidue acri cepa: quam ipsam sententiam sic Nævius extulit; *Cui cepe edendo oculus alter profuit.* Cic. *Sed res multis querelis de Repub. interponendis transacta est.* Plin. in Epist. *Abstinui à causis agendis.* Livius in prologo obscure dixit; *Ante conditam, condendamve urbem.* Quidam explicant;

adeo ut nonnulli non esse Participium, sed Nomen tantummodo, officium & necessitatem designans statuerint. Sic Cic. Famil. VII. 3. *Discessi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in insidiis incidendum, aut in victoriæ manus deveniendum, aut ad Jubam confugiendum.* Offic. I. 21. *Is qui habent à natura adjumenta rerum gerendarum, adipiscer di sunt Magistratus, & gerenda resp.* Vide & Voss. Anal. IV. 11. * *Præteritum*] Immo præsens: dum edit assidue,

De Partibus Orationis. 101

cant; ante condendam, id est, paulo antequam conderetur. Mihi videtur, in ipsa ædificatione: aut fortassè legendum; *Ante conditam, condendorve urbem.* Quæ verò hic solent addere grammatici de gerundio adjectivo, & de gerundivis, mera deliramenta sunt. Vide reliqua lib. 3. cap. 8.

C A P. XVI.

De natura, & numero præpositionum.

Præpositio, etiam si postponatur, non definit vocari præpositio; ut Cæsar Scalliger videtur innuere: nam si grammaticum ordinem spectes, semper præponi debet; ut *transira per*, expone *per transira*: etiam in illis, *mecum, tecum, secum.*

Porro ex receptis à grammaticis præpositionibus rejeci: *Circiter, prope, propius, proxime, pridie, postridie, procul, secus, usque, *versus, versum.*

G 3

Cir

* *Versus, Versum*] Addi his forsan & aliæ possent, certe deberent *propter, juxta, secundum, adversus.* Etenim *propter* habet ipsam adverbii formam, & dicitur contracte *pro propter* à *propus*, unde & *prope.* Sic à *firmus, firme, & firmiter*, à *durus, duve, & duriter.* &c. Constructur quidem plerumque, tanquam si esset præpositio, sed id fit per Elliptin veræ præpositionis *ad*, vel *ob.* Salust. Catil. 59. *Ipsè propter Aquilam assistit*, h. e. *propter ad Aquilam.* Et sic plane pleraque, quæ hoc capite memorantur, & inprimis *prope*, unde illud descendit, & quod item non modo, ut præpositionem, sæpe Accusativo junxerunt Veteres, sed & cujus ultimam Syllabam corripuerunt, secus quam fieri oportuisset, si pro adverbio, ut erat, ipsi id habuissent. Sed & manifeste Adverbium est *propter* apud Terent. in Adolph. *Ibi angiporem propter est*, h. e. ibi in propinquo est angip. Nec enim potes hic statuere Elliptin Accusativi, quæ retineat

VO: